

Handläggare

Charlotte Bagge-Glassell
Telefon: 08-508 33 706
Anna Lindqvist
Telefon: 08-508 33 675

Till

Utbildningsnämnden
2022-04-28

Riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem i Stockholms stad

Förslag till revidering av riktlinjerna från 2013 med särskilt fokus på barns språkutveckling

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsnämnden godkänner reviderade riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem i Stockholms stad enligt bilaga till utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar dem till kommunstyrelsen.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör

Eva Broström
Avdelningschef

Lee Orberson
Grundskoledirektör

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har fått i uppdrag i kommunfullmäktiges budget för år 2022 att revidera de obligatoriska rutinerna för övergången mellan förskola och skola med särskilt fokus på information om barnens språkutveckling.

Utbildningsförvaltningen har i riktlinjerna lagt till om hur förskola och skola kan utbyta kunskaper om det språkutvecklande arbetet. Viss andra revideringar har gjorts såsom förtydligande av att förskoleklassen är obligatorisk och om dataskyddsförordningen (GDPR). Förvaltningen har även förtydligat att vårdnadshavare är ansvarig för att lämna över information vid behov av särskilt stöd.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner de reviderade riktlinjerna för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem enligt utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar dem till kommunstyrelsen för beslut.

Bakgrund/ärendet

Kommunfullmäktige har tidigare beslutat om riktlinjer för övergången mellan förskola och skola (2013-10-14, dnr 3.2.2-90/2013). Utbildningsnämnden har i kommunfullmäktiges budget för år 2022 fått i uppdrag att revidera de obligatoriska rutinerna för övergången mellan förskola och skola, med särskilt fokus på information om barnens språkutveckling.

En mer systematisk överlämning

I de olika styrdokument, bland annat Lpfö18, slås fast att de berörda skolformerna och fritidshemmet gemensamt ska arbeta för att utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i undervisningen vid övergångar. Detta för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande (sid. 14).

I Stockholm är det vanligt att barn från samma förskola går vidare till många olika skolor och att skolorna tar emot barn från många olika förskolor. Framväxten av fristående förskolor och skolor har på flera håll medfört en minskad kontakt mellan verksamheterna. Att förskoleklassen blev obligatorisk år 2018 har också påverkat behovet av en mer systematisk överlämning mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.

Forskning om övergångar har visat att det är angeläget att skolan bygger vidare på de kunskaper som förvärvats i förskolan och att förskolan också förbereder barnen för de kunskapskrav som kommer i nästa steg av utbildningskedjan. Risker finns annars att kunskaper som förvärvats inom förskolans verksamhet gradvis försvinner, så kallad preschool fadeout, med förluster som följd både för individen och samhället¹.

Inkludering av språkutveckling i riktlinjerna

Förskolorna behöver mer systematiskt kommunicera hur de har arbetat med språkutveckling till mottagande skolor om vilka kunskaper, aktiviteter och erfarenheter barnen bär med sig. Detta för att grundskolans olika verksamheter ska kunna bygga vidare på barnens förvärvade kunskaper. Förskolan i sin tur behöver ta del av resultaten på gruppnivå av elevers kunskaper i språklig medvetenhet som görs i förskoleklass inom ramen för Skolverkets obligatoriska kartläggningsmaterial *Hitta språket*². Detta för att bättre kunna avgöra vilka språkutvecklande insatser som ger resultat och på så

¹ SOU 2021:33

² [Kartläggning i förskoleklassen - Skolverket](#)

sätt kunna observera och följa utveckling över tid³. Detta gäller i synnerhet i utsatta områden med hög andel flerspråkiga barn och är ett led i att åstadkomma en ökad likvärdighet över staden.

Andelen barn med utländsk bakgrund⁴ och svenska som andraspråk ökar i Sverige (cirka 25 procent år 2020)⁵. Enligt statistik från SCB är det vanligare att barn med två utlandsfödda föräldrar bor i en storstad (48 procent). Delvis på grund av dessa utmaningar har språkutveckling under lång tid varit ett prioriterat område i stadens förskolor, vilket framgår i bland annat Förskolerapport 2020⁶ och Rapport språkuppsdrag 2021⁷. I rapporterna framgår också behovet av en tydligare progression mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem, där det blir tydlig vilken riktning förskolornas språkutvecklande arbete behöver ta för att på bästa sätt förbereda barnen för en kommande skolgång.

Den röda tråden

Kunskapsutbytet och samverkan mellan verksamheterna syftar till att skapa en tydlighet och en riktning för förskolans språkutvecklande arbete. Det ger även skolan och framför allt lärare i förskoleklass en möjlighet att skapa en nödvändig progression i undervisningen och undvika direkta upprepningar av moment och arbetssätt från förskolans undervisning. Detta riskerar annars i sin tur att leda till att barn tappar intresse och motivation. Kunskapen om förskolans arbetssätt och innehåll blir också ett komplement till kartläggningarna i Hitta språket som talar om vad eleverna kan men inte hur de lärt sig. Forskning om övergångar har visat att kontinuitet genom upprepningar av innehåll och metoder, utan en tydlig tanke om progression, är relativt vanligt förekommande mellan förskola, förskoleklass och skola⁸. Det har visat sig negativt för barns självkänsla, motivation och lärande över tid⁹.

Möjlighet att följa upp språk

Återkopplingen från skolan syftar även till att ge rektorer i förskolan möjligheter att följa upp läroplansområdet språk i det systematiska kvalitetsarbetet och utvärdera språkutvecklande metoder och insatser över tid. Att göra jämförelser mellan stadsdelar och verksamheter har däremot ett begränsat värde då de socioekonomiska förutsättningarna ser olika ut, framför allt relaterat

³ Genom att följa resultat på Hitta språket över tid kan förskolan få syn på vilka insatser som förbättrar språkutvecklingen och vilka som inte gör det, utan att kartlägga barn i förskolan.

⁴ Med utländsk bakgrund avses barn som är födda utrikes eller inrikes med två utrikes födda vårdnadshavare.

⁵ [Uppväxtvillkor för barn med utländsk bakgrund 2019 \(scb.se\)](#)

⁶ Dnr 1.3.2-2431/2021

⁷ Dnr 3.3.3-6269/2021

⁸ [FULLTEXT02.pdf \(diva-portal.org\)](#)

⁹ [Övergångar till och från förskoleklass \(skolverket.se\)](#)

till bostadssegregationen. Däremot kan framgångsrika insatser och metoder med fördel spridas mellan verksamheter med liknande förutsättningar.

Samverkan och dialogmöten

För förskolan finns inget krav på att dokumentation ska överlämnas till förskoleklass och grundskola. Det är information om det undervisningsinnehåll som barnen har haft möjlighet att möta i förskolan som ska lämnas över. Därför bör dialoger genomföras där varje skola bjuder in deltagare från de förskolor barnen kommer från och för en dialog kring hur det språkutvecklande arbetet genomförts, vilka resultat som observerats samt vilka specifika arbetssätt som använts i undervisningen.

Då behoven ser olika ut i de 13 stadsdelsnämndsområdena behöver varje område göra en behovsanalys och avgöra hur detaljerad information som ska lämnas över. Skolan i sin tur kan dela med sig av vad de observerat för utmaningar tidigare år och dessutom uttrycka önskemål om något särskilt område behöver förstärkas. I samband med dessa dialoger kan också redovisningar av resultaten från Hitta språket föregående år göras. På så sätt skapas förutsättningar för ökad progression mellan verksamheterna och läroplansuppdraget stärks.

Revidering av riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem

Utöver tillägget av området språkutveckling är de viktigaste förändringarna följande.

- Förtydligande att riktlinjerna gäller även förskoleklass och fritidshem. De nya riktlinjerna gäller övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.
- Förtydligande av att förskoleklassen är obligatorisk sedan år 2018.
- Skrivelse om dataskyddsförordningen (GDPR) och betoning att digitala verktyg med fördel kan användas för samverkan mellan verksamheter (möten, dialoger med mera).
- Vykort skickas ut med information om att söka skola.
- Förtydligande att det är *ekonomiska* resurser det kan sökas stöd för gällande barn i behov av särskilt stöd.
- Förtydligande att det är från vårdnadshavare nödvändig information om särskilda behov ska inhämtas inför övergången.
- En skrift från Skolverket om lokala handlingsplaner har lagts till.
- Skolverkets blanketter för dokumentation är borttagna. Skolverket uppger att de inte längre bedöms motsvara det

stöd som de ursprungligen var tänkta att utgöra. Inga nya blanketter planeras att publiceras i deras ställe.

Utöver dessa förändringar har riktlinjerna försetts med uppdateringar och förtydliganden utifrån ändringar i styrdokumenterna, exempelvis benämningar på olika funktioner och vårdnadshavare.

De reviderade riktlinjerna finns i bilaga. Då revideringarna som har gjorts är tämligen omfattande, redovisas dessa inte ändringsmarkerade eftersom det blir översiktligt. Riktlinjerna behöver därför läsas i sin helhet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av förskoleavdelningen i samverkan med grundskoleavdelningen. Synpunkter har inhämtats från alla 13 stadsdelsförvaltningarna.

Ärendet kommer att behandlas av den fackliga samverkansgruppen den 19 april 2022. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 20 april 2022.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Barnkonsekvensanalys

I förvaltningens förslag på revideringar i riktlinjerna har barnets bästa beaktats i enlighet med barnkonventionen. De föreslagna riktlinjerna har till syfte att reglera övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem inom Stockholms stad med fokus på samverkan och kunskapsutbyte mellan skolformerna kring barns språkutveckling. Ambitionen att säkerställa att alla förskolebarn ges samma möjligheter att utveckla sina språkfärdigheter utgår från barnets bästa.

Konsekvenser för jämställdhet

Förskolan och skolan har en viktig funktion i samhället för jämställdheten mellan kvinnor och män. I förskolans och skolans uppdrag ingår att aktivt inkludera ett jämställdhetsperspektiv för alla barn. Revideringarna i riktlinjerna innebär inte en påverkan på barn utifrån kön och förslaget bedöms inte ha några negativa konsekvenser för jämställdhet.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner de reviderade riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem i Stockholms stad enligt utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar dem till kommunstyrelsen.

Bilaga

Riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem i Stockholms stad